

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยมีสัญญาณบ่งชี้ว่า มีความซับซ้อน ยุ่งยากและสับสน ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาทางด้านจริยธรรม ได้แก่ การขาดวินัย และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การมีค่านิยมเชิงวัตถุมากกว่าค่านิยมเชิงจิตนิยม การละเมิดสิทธิต่าง ๆ ความไม่เสมอภาค การขาดความตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิของตนเอง การขาดความรู้ความเข้าใจในสาระสังคมศึกษา ประชาธิปไตย การขาดความรับผิดชอบ และความกระตือรือร้นในทุก ๆ ด้าน และจากผลการวิจัยด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมต่างเห็นว่า ปัญหาการขาดคุณธรรม เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงเพราะจะทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในชาติ เกิดความสับสนวุ่นวาย ขาดความสงบสุข การพัฒนาบุคคลทรัพยากรเป็นไปด้วยความลำบาก และจำเป็นต้องทำการแก้ไขโดยการบรรจุเนื้อหาสาระหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก โดยเฉพาะสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ที่กล่าวถึงการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) มีจุดเน้นเรื่อง การพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่สังคมมาตรฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง ซึ่งแนวทางการพัฒนาคนดังกล่าว เป็นการเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติ เข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์ จึงมุ่งเน้นให้สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) การคิด เป็นศักยภาพที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีมีประโยชน์ให้กับตนเองและสังคมได้มากมาย กลไกของความสามารถในการคิดเป็น มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคุณสมบัติพื้นฐานภายในของมนุษย์ที่เหนียวแน่น เอื้ออำนวยให้เกิดการคิดและตัดสินใจ (ทิสนา เขมมณี และคณะ, 2540) กลไกของสมองซึ่งทำให้เกิดความคิดได้ตลอดเวลา และเป็นไปตามธรรมชาติ ดังนั้น สมองจึงควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพราะคุณภาพของสมองมิได้อยู่ที่การมีสมองเท่านั้น แต่อยู่ที่การใช้สมองเป็นสำคัญ การฝึกทักษะกระบวนการคิดจึงเป็นสิ่งที่เยาวชนได้รับการพัฒนา เพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในแต่ละวันมีข้อมูลข่าวสารผ่านเข้ามามากมาย ถ้าคิดวิเคราะห์ไม่เป็น อาจจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจำนวนมากผิดพลาด บุคคลจึงต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแยกแยะข้อมูลส่วนที่เป็นจริง และส่วนที่เป็นเท็จ เพื่อจะได้ใช้การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด (วนิช สุขารัตน์, 2547) การคิดวิเคราะห์จะเกิดขึ้นเมื่อต้องการ ทำความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดความสงสัยในบางสิ่ง จึงพยายามหาความสัมพันธ์เหตุผลมาอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ต้องประเมินสิ่งต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการใช้ความสามารถ ในการสังเกต ตีความ การสืบค้น การหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง เพื่อค้นหา ความเป็นไปได้ของเรื่องนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถของสมองในการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง ไม่ผิดพลาด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

กระทรวงศึกษาธิการจึงพัฒนา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลย์ ทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตาม

ศักยภาพ เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอน ในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน และประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัว และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมอย่างเต็มตัว (Active Participation) หมายถึง การมีส่วนร่วม ที่ผู้เรียนเป็นผู้จัดกระทำต่อสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) มิใช่เพียงรับสิ่งเร้าหรือมีส่วนร่วมอย่างเป็นผู้รับเท่านั้น การมีส่วนร่วมอย่างเต็มตัวที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงได้ ควรเป็นการเต็มตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งทางด้านกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ เพราะพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทิสนาแจมมณี, 2548)

การจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประการแรกคือ ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญตามตัวชี้วัดไปด้วย และครูผู้สอนจะต้องรับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ จะเห็นได้ชัดเจนจากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพราะหน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญที่นำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียน

กล่าวคือ หน่วยการเรียนรู้เป็นตัวจักรสำคัญสุดท้ายในการนำหลักสูตรแกนกลางสู่การปฏิบัติการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เกิดกับผู้เรียนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น จะต้องยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ในการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนตามกำหนดคือ ผู้เรียนพึงรู้อะไรและทำอะไร ได้ ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจกับการเชื่อมโยงประสานการจัดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการ เรียนรู้และตัวชี้วัด หัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ในขั้นตอนที่แสดงให้เห็นอย่าง เป็นรูปธรรมคือ หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้จะถูกออกแบบครอบคลุมเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งเป้าหมายการเรียนรู้ก็คือ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ประจำหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย นั้นเอง ภายในหน่วยการเรียนรู้จะมีหลักฐานร่องรอยที่ผู้เรียนปฏิบัติ โดยมีเครื่องมือการวัดและ ประเมินผล เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ปรับปรุง และตัดสินใจควบคู่กันไป ที่สำคัญคือการ ออกแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาที่ละขั้นตอน จนกระทั่งถึงการ ปฏิบัติอันเป็นหลักฐานของความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ จึงกล่าวได้ว่า หน่วยการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนเป็นผู้ทำ เป็นผู้ใช้ความรู้ ความสามารถ การคิดวิเคราะห์ และ หาเทคนิคการจัด การเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อนำพาผู้เรียนให้ถึงซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดที่เป็นเป้าหมาย (ธำรงค์ศักดิ์ ธำรงเลิศฤทธิ์, 2553)

การสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน กับการพัฒนาสมอง ทั้งซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามลักษณะความสนใจ ความถนัด ความชอบ และความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้ในบางช่วงบางขณะ จะต้องสนองให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และท้าทายความสามารถตาม ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ 4 MAT เน้นการพัฒนาสมองซีกซ้ายและซีกขวาสลับกัน (กาญจนา คุณารักษ์, 2545) เนื่องจากการเรียน การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ หรือ 4 MAT เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ ธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ แม้ว่าผู้เรียนแต่ละคนจะมีความถนัดในการใช้สมองซีกใดซีกหนึ่ง ต่างกัน แต่ศักยภาพในการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับการทำงานของสมองทั้งสองซีกอย่าง สอดประสาน การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ทำให้ผู้เรียนเกิด ความรู้สึกว่าถูกท้าทาย ไม่น่าเบื่อ และเรียนด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ต่อเนื่องเป็นเวลานาน เป็นการเรียนรู้โดยธรรมชาติ ส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถเต็มตามศักยภาพของตนเอง รูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาตินี้ ย่อมมีพื้นฐานแนวคิดมาจากการรับรู้และ การเรียนรู้ของบุคคลที่ต่างกัน ส่งผลต่อแบบในการเรียนรู้ของบุคคลแต่ละคนที่แตกต่างกัน

จากการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2552 ที่ผ่านมามีพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเฉลี่ยร้อยละ 62.28 และมีนักเรียนเพียงร้อยละ 22.5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มากกว่า 10 ปี จึงสนใจที่จะศึกษาและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย ในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพราะเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาของสังคมปัจจุบัน ซึ่งต้องใช้ทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ รู้สึกถูกท้าทาย และเต็มใจเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT จะช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างประสบการณ์ที่มีความหมายเฉพาะตน วิเคราะห์ได้ครอบงำประสบการณ์ที่ได้รับ นำไปสู่ความคิดรวบยอด ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ สร้างผลงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดของตนเอง มีการพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น อันจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และนำไปใช้ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประชาธิปไตย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้นักเรียนจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเหล่า อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 26 คน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

3.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.3 เนื้อหาในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาเรื่อง ประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2553 – กุมภาพันธ์ 2554

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย หมายถึง การนำเอามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนดังนี้ ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ศึกษาคำอธิบายรายวิชา ศึกษาโครงสร้างรายวิชา จัดทำตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม จัดทำผังมโนทัศน์ หน่วยการเรียนรู้ กำหนดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ ส 2.1, ส 2.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT และเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายชั่วโมง

4.2 กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 4 แบบ และผสมผสานกับเทคนิคการใช้สมองซีกซ้าย และสมองซีกขวา ประกอบด้วย 4 ส่วน 8 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ตรง (สมองซีกขวา) โดยใช้สื่อของจริงเป็นตัวกระตุ้น ใช้การถามคำถามสร้างความเข้าใจ การอภิปราย การให้นักเรียนทำกิจกรรม การออกไปทัศนศึกษา ในสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ ไตร่ตรองประสบการณ์ (สมองซีกซ้าย) โดยใช้การอภิปรายสรุป การเขียนแผนผังความคิด

ขั้นที่ 3 ปรับมวลประสบการณ์ (สมองซีกขวา) โดยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อสรุป จากประสบการณ์และสถานการณ์ที่กำหนดให้

ขั้นที่ 4 มุ่งสู่หลักการ (สมองซีกซ้าย) ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยการ
สำรวจ สัมภาษณ์ การศึกษาจากใบความรู้ ครูแนะนำเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 การลงมือปฏิบัติ (สมองซีกซ้าย) แบ่งกลุ่มทำงานตามใบงานหรือทำตาม
ขั้นตอนที่กำหนดหรือทำกิจกรรมเกม หรือศึกษาจากใบงาน

ขั้นที่ 6 พัฒนาความคิดรวบยอด (สมองซีกขวา) การลงมือปฏิบัติงานในการสร้าง
ชิ้นงานตามความสนใจและความสามารถ โดยการทำให้เพิ่มสะสมงานของตนเอง

ขั้นที่ 7 วิเคราะห์ผลและประยุกต์ใช้ (สมองซีกซ้าย) นำเสนอผลงานอภิปราย
แลกเปลี่ยนความคิดในกลุ่มย่อย ตามลำดับขั้นตอน

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ (สมองซีกขวา) จัดนิทรรศการ แสดงผลงานให้
นักเรียนได้นำเสนอผลงาน อภิปรายผลงานให้ผู้อื่นได้รับรู้พร้อมกับการประเมินผลงาน

4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.4 เกณฑ์ หมายถึง เป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งกำหนด
เกณฑ์ร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านนาเหล่า โดยกำหนดให้นักเรียนจำนวน
ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

4.5 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเหล่า อำเภอ
โนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2553 จำนวน 26 คน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรมสูงขึ้น นักเรียนเข้าใจสิทธิ เสรีภาพ บทบาท และหน้าที่ของตนเอง สามารถปฏิบัติตน
เป็นพลเมืองดี ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้

5.2 ได้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT
สำหรับพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้
สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

5.3 เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาที่พบใน
การทำงานและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.4 เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในระดับชั้นอื่น กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ที่สนใจศึกษา
เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ได้นำไปใช้